

бази ключових аспектів та ефективної діяльності керівників закладів освіти.

Лише спільними зусиллями, об'єднавши ресурс та набутий досвід, спільною, системною й чітко спланованою роботою можемо прийняти виклики часу, пов'язані із безпековою ситуацією в країні, допомогти і підтримати один одного, захистити життя та здоров'я наших дітей.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України «Про охорону дитинства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 10.11.2023).
2. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 10.11.2023).
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.09.2022 № 792-р «Про внесення зміни до плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zminy-do-planu-osnovnykh-zakhodiv-tsyvilnoho-zakhystu-na-2022-rik-i070922-792> (дата звернення: 10.11.2023).
4. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за № 1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (дата звернення: 10.11.2023).
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 10.02.2023 № 135 «Деякі питання створення та функціонування класів безпеки у закладах освіти». URL: <https://rozvytok-osvity.te.ua/deyaki-pytannya-stvorenniya-ta-funktsiyu/> (дата звернення: 10.11.2023).

УДК 373.3/5.091.113

Чижевський Б. Г.

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ДЕМОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація: Окреслено основні критерії демократичного управління закладом загальної середньої освіти.

Ключові слова: демократичне управління, критерії, заклад загальної середньої освіти, канонічне право, право.

Summary: The main criteria of democratic management of general secondary education institution have been outlined.

Keywords: democratic governance, criteria, general secondary education institution, canon law, law.

Біблія і Святе Євангеліє є більше ніж філософсько-методологічною основою як демократичного управління державою, суспільством, особистістю в цілому, так закладами загальної середньої освіти зокрема. Вони містять закони,

постанови, устави, заповіді, конкретні приклади прийняття рішень, які визначали та визначають долю людей, народів та мають вивчатися, усвідомлюватися кожною людиною, колективами впродовж життя і бути запорукою як для пізнання духовних, моральних (натуральних) законів, які є визначальними, пріоритетними, первинними стосовно природних, а тим паче юридичних законів, нормативно-правових актів, інструкцій, так і бути точкою опори для визначення, формування та реалізації політики і практики управління школою на довгу перспективу у широкому розумінні цих понять.

Адже, «І сотворив Бог чоловіка в свій образ, ув образ Божий сотворив його, як чоловіка і жінку сотворив їх» [10, с. 5]. Саме тому Біблія та Святе Євангеліє є духовною скарбницею та містять моральні орієнтири, настанови, застереження які є актуальними у будь-який період історії та життєздатності, життєдіяльності, життєстійкості, життєтворчості обдарованої особистості, а особливо під час війни, воєнного стану та післявоєнного відновлення, відродження, відбудови з урахуванням того, що діти та учні мають знаходитися під пильним, особливим, розсудливим духовно-моральним опікуванням, захистом, обороною, наглядом.

Юридичне законодавство побудоване саме на основі духовних, моральних (натуральних) та природних законів забезпечує становлення, утвердження та розвиток демократичної держави та соціального людського суспільства. Серцевиною такого законодавства є принцип єдності канонічного права і політичного, соціального, юридичного права та процесуального права.

Канонічне право визначається, формується, будується та проявляє свою суть із глибин духовних, моральних (натуральних) законів. Тому юридичні закони мають формуватися на основі знання і усвідомлення цілісності теорії і практики канонічного права і політичного, соціального, юридичного права, як зводу норм, правил діючих у сфері еклесіологічних і світських взаєностосунків у середині держави, які проявляють себе через суперечність державних, духовних, моральних, етичних, суспільних цінностей, а саме: духовність, мораль, культура, цінність, рівність, правдивість, справедливість, благородність, благочесність, порядок, любов, Багатство, вірність, надійність, віра.

Сучасній молодій людині з її переживаннями, проблемами, гризотами і сумнівами необхідно надати наукові знання, які доводять реальність духовного світу, його дієвість у сучасних умовах та на прикладах показувати життєву необхідність віри і християнсько-моральних чеснот для представників усіх категорій спільноти незалежно від місця народження людини до переходу її у вічність, від здобутої та опанованої нею професій, а також від прошарків населення.

За відправну точку в управлінні закладами загальної середньої освіти доцільно взяти такі положення Конституції України (Основного Закону), яка:

«виражаючи суверенну волю народу,

спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на

самовизначення,

дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя,

підтверджуючи зміцнення **громадянської злагоди** на землі України та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України,

прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,

усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями,

керуючись [Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року](#), схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням» [1, преамбула], утверджує як волю Українського народу - громадян України всіх національностей в цілому, так і усіх учасників навчально-виховного процесу закладів загальної середньої освіти зокрема.

Отже, Конституція України є головною національною ідеєю, волею, прагненням українського народу і наголошує на важливості та всеохоплюваності поваги до кожної людини, яка створена за образом і подібністю Божою, що означає необхідність забезпечення демократичною державою умов та механізмів дотримання і реалізації прав, свобод і обов'язків людини та їх рівності перед законом. Це передбачає безумовну реалізацію права дітей та учнів на якісну наукову, безоплатну, доступну середню освіту «незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак» [2, стаття 3 пункт 2]. Виконання цієї законодавчої норми можливе на основі справедливого, милосердного, партнерського, консолідованого, цілісного, всеохоплюючого та рівноправного управління закладом загальної середньої освіти, як визначальним інститутом соціального правового людського творчого суспільства.

Необхідно зважати також на те, що директор школи, його заступники, учителі та вихователі – це публічні служителі, адже їхня місія полягає в тому, щоб передати наступним поколінням основи наукових знань, надбання культури, духовно-моральні цінності створені, напрацьовані, перевірені людством та навчити оволодівати, опановувати азами, азбукою духовності, моралі, культури, поведінки, наукового мислення, наукового світогляду, визначення закономірностей причинно-наслідкових зв'язків, встановлення правди та осягання глибин і висот Істини.

Це безпосередньо пов'язане з демократичними процесами прийняття рішень з урахуванням позицій, пропозицій та рішень органів учнівського самоврядування, батьківського самоврядування, самоврядування педагогічних працівників, профспілкових, суспільних, науково-освітніх, культурних, спортивних, оздоровчих організацій та їхніх осередків на основі консенсусу або голосу більшості та закріплених радою школи (опікунською радою) й

реалізованих у результаті неухильного виконання науково-освітнього законодавства, Статуту школи, наказів, розпоряджень, вказівок директора закладу загальної середньої освіти кожним членом колективу школи.

Управлінська діяльність директора школи розвивається на основі реалізації демократичного стилю керування, врядування, контролю, оцінки, опираючись на підтримку усіма учасниками навчально-виховного процесу демократичних цінностей, утвердження культури навчання, вивчення, виховання, наукової організації праці та з реальною увагою та повагою до переконань кожної обдарованої творчої особистості дитини, учня, учителя, вихователя.

Демократичне управління у закладах загальної середньої освіти передбачає, що рішення приймаються з урахуванням думки всіх зацікавлених сторін і дотриманням принципів демократії. До основних критеріїв демократичного управління школою можна віднести:

1. Відповідність законам і стандартам - реалізується виваженими, обґрунтованими, комплексними рішеннями директора школи та діями членів колективу згідно вимог законів (духовним, моральних (натуральних), природних, юридичних) і державних науково-освітніх стандартів, які регулюють стабільний, стійкий розвиток як сфери освіти в цілому, так і галузі повної загальної середньої освіти зокрема, у тому числі кожної школи.

2. Участь спільноти - забезпечується залученням батьків, учителів, вихователів, дітей, учнів та інших зацікавлених сторін до процесу визначення політики, напрацювання стратегій, концепцій, освітніх програм і проєктів школи, прийняття рішення та реалізації намічених планів і завдань. Це може включати органи батьківського самоврядування, органи учнівського самоврядування (учнівський - парламент, рада, сенат, секретаріат, комітет), педагогічну раду, профком, осередки Малої академії наук і т.п.

3. Захист прав і свобод - учасників навчально-виховного процесу передбачає здійснення дієвої та безперешкодної реалізації прав дітей, учнів, учителів, вихователів, батьків, представників інженерно-обслуговуючого персоналу на свободу слова, право на участь у процесі підготовки і прийняття рішення, соціальний захист, медичне обслуговування, профілактику здоров'я та інші основні права.

4. Планування і розвиток школи - здійснюються на основі розробки і виконання стратегічних планів, які враховують потреби спільноти, людського суспільства, демократичної держави та запити, побажання, можливості усіх учасників навчально-виховного процесу. Плани мають бути посильними, відкритими для обговорення та участі усіх зацікавлених сторін.

5. Прозорий процес прийняття рішень - спрямовується на забезпечення прийняття збалансованих, вивірених, підготовлених рішень щодо розвитку закладу загальної середньої освіти на ближню і дальню перспективу, які базуються на відкритому обговоренні, дискусіях, консенсусі або голосуванні, та враховує думки всіх членів колективу і зацікавлених сторін.

6. Рівні можливості - створюються формуванням рівних можливостей для всіх дітей та учнів з врахуванням їхнього стану розвитку, індивідуальних

здатків, здібностей, обдарувань, талантів, можливостей, потреб та особливостей, незалежно від їхньої раси, статі, стану здоров'я, достатку та інших характеристик.

7. Захисту персональних даних в умовах воєнного стану та обмеження прав людини та правових підстав для обробки персональних даних - відповідно до частин першої, другої статті 32 Конституції України ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Водночас статтею 64 Конституції України передбачено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Ці норми поширюються також на заклади загальної середньої освіти.

8. Відкритість і доступність інформації - передбачають забезпечення публічного доступу, контролю, моніторингу та аудиту до інформації про діяльність школи, її фінанси, програми, плани, підручники, навчально-виховний комплекс та результати. Це допомагає батькам, учителям, вихователям і учням бути вчасно інформованими, визначатися, консолідуватися, єднатися та приймати обґрунтовані рішення, розробляти і реалізовувати реалістичні освітні плани та проекти.

9. Звітність і відповідальність - охоплює систематичну звітність перед спільнотою про академічні досягнення, змістовне, матеріально-технічне, інформаційне забезпечення, фінансовий, санітарно-гігієнічний стан, умови та якість харчування, захисту, оборони та опікування учасників навчально-виховного процесу та інші важливі показники роботи школи.

Ці критерії сприяють створенню демократичного, сприятливого культурно-освітнього середовища та творчого інтелектуального мікроклімату, позитивної атмосфери для навчання, вивчення, викладання, самоосвіти, виховання та самовиховання усіх учасників навчально-виховного процесу, підвищують якість освіти та сприяють всебічному, гармонійному розвитку дітей та учнів у закладах загальної середньої освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Верховна Рада України. (1996, Черв. 28). *Конституція України № 254к/96-ВР*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Верховна Рада України. (2017, Верес. 05). *Закон № 2145-VIII «Про освіту»*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Верховна Рада України. (2020, Січ. 16). *Закон № 463-IX «Про повну загальну середню освіту»*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
4. Березняк Є. С. Реалізація принципу демократизації в управлінській діяльності директора школи. Вид. 2-ге. К.: Генеза, 2003. 80 с.

5. Канонічне право [Текст]: навчальний посібник / укл. свящ. М. Лагодич. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. 400 с.
6. Кудряк С. М. Сучасні вектори розвитку системи планування організаційно-педагогічної діяльності закладу загальної середньої освіти: монографія / С. М. Кудряк. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2020. 464 с.
7. Осадчий І. Г. Освітні технології для сільської школи. Матеріали Всеукраїнського проекту АПН України «Педагоги-новатори в Україні», Сторінка 5 (3 грудня 2009 р., м. Київ). К.: Директор школи, ліцею, гімназії, 2009. 39 с.
8. Організація профільного навчання у сільських загальноосвітніх навчальних закладах: науково-методичні рекомендації. К.: «Генеза», 2005. 218 с.
9. Савельєва В. С. Психологія управління: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2005. 320 с.
10. Святе Письмо Старого і Нового Завіту / Переклад П. О. Куліша, І. С. Левіцького, І. Пулюя, Ювілейне видання 1903–2003. К.: Українське Білейне Товариство, 2003. 859 с., 255 с.
11. Сливка С. С. Канонічне право : навч. посіб. / С. С. Сливка. Вид. 3-тє, переробл. і допов. Х. : Право, 2016. 276 с.
12. Хлебнікова Т. М. Управління навчальною діяльністю: навчально-методичний посібник / Т. М. Хлебнікова. Х.: Вид група «Основа», 2013. 224 с.
13. Церковне (канонічне) право. [Текст] : Підручник. / В. І. Лубський, С. А. Харьковченко, М. В. Лубська, Т. Г. Горбаченко. К.: «Центр учебной літератури», 2014. 640 с.

УДК 373.3/5.091.26

Шайнюк Ю. Ч.

НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЛЬТИПРЕДМЕТНИЙ ТЕСТ 2024 РОКУ: РЕАЛІЇ, ФАКТИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Український центр оцінювання якості освіти вже відпрацював схему проведення національного мультипредметного тесту. Однак цього року очікуються певні зміни. Зазначимо кілька тез щодо представленої моделі вступної кампанії на бакалавра у 2024 році.

На жаль, 2024-ий буде вже третім роком, в який Україна через повномасштабне вторгнення не може провести повноцінне зовнішнє оцінювання для вступників.

Тетяна Вакуленко, директорка Українського центру оцінювання якості освіти, повідомила, що вступні випробування до закладів вищої освіти України буде проведено знову в форматі національного мультипредметного тесту (НМТ) на комп'ютерній основі, оскільки це найбільш оптимальний варіант в умовах війни [4].

З огляду на це до відповідних законодавчих актів було внесено зміни, а